
Photo: Fairtrade / Sean Hawkey

KMO Downstream Operator en Trader verplichtingen

FAIRTRADE

Co-funded by the European Union

Relevant voor micro, kleine, medium en grote traders of operatoren

Laatste update: 16 April 2026

Dit guidancemateriaal biedt een beknopt overzicht van de verplichtingen voor kmo's die optreden als downstream operators of traders onder de EU-ontbossingsverordening (EUDR). Het verduidelijkt de belangrijkste verantwoordelijkheden op het gebied van zorgvuldigheid, traceerbaarheid en documentatie. Het document is bedoeld om kmo-traders en -operators te ondersteunen bij het begrijpen en toepassen van evenredige maatregelen om de naleving van de EUDR binnen de cacao- en koffietoeleveringsketens te waarborgen.

1 Downstream Operators en Traders

Op grond van de artikelen 4 en 5 van Verordening (EU) 2023/1115, zoals gewijzigd in 2025, worden de belangrijkste rollen als volgt gedefinieerd:

- Operator: Elke natuurlijke of rechtspersoon die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten in de EU in de handel brengt of uitvoert (artikel 4 EUDR).
- Traders en Downstream Operators: Een trader of downstream operator is een marktdeelnemer die producten verkoopt of op de EU-markt aanbiedt die reeds in de handel zijn gebracht, maar deze niet zelf als eerste in de handel heeft gebracht. Traditioneel gold voor traders een lichter regime dan voor operators, maar ook voor hen gelden verplichtingen om de traceerbaarheid en naleving van de verordening te waarborgen (artikel 5 EUDR).

De primaire zorgvuldigheidsverplichting blijft rusten op de operator die het product in de EU in de handel brengt, waardoor dubbele nalevingsverplichtingen voor downstream actors worden beperkt. De verordening maakt daarbij een onderscheid tussen de verplichtingen van de eerste operator en die van actoren verderop in de keten.

2 First Downstream Operator/Trader

Wanneer een downstream actor voor het eerst producten ontvangt die al op de EU-markt zijn gebracht, wordt deze voor die producten de eerste downstream operator of trader:

→ Verplichtingen

- Bewaar de referentienummers van de DDS of de identificatienummers van de vereenvoudigde aangiften die door de upstream operator zijn verstrekt (artikel 5, lid 3, EUDR).
- Bewaar informatie over leveranciers en klanten met het oog op traceerbaarheid.
- Bewaar alle documentatie gedurende ten minste 5 jaar. Het bijhouden van dit archief is essentieel voor het geval bevoegde autoriteiten tijdens controles bewijs opvragen (artikel 5, lid 4, EUDR).
- Zorg ervoor dat duidelijk kan worden vastgesteld welke upstream operator de oorspronkelijke DDS heeft ingediend (artikel 5, lid 3, EUDR).

→ Handelen bij nieuwe risico-informatie

- Als betrouwbare informatie erop wijst dat producten mogelijk niet aan de vereisten voldoen, bijvoorbeeld door problemen met geolocatiegegevens die later aan het licht komen of nieuw bewijs van ontbossing, moeten downstream operators dit melden aan de relevante bevoegde autoriteit en hun handelspartners (artikel 5, lid 6, EUDR).

3 Further Downstream Operator/Trader

Downstream actoren verderop in de keten voeren doorgaans geen nieuw volledig zorgvuldigheidsproces uit wanneer het product eerder in de keten al aan zorgvuldigheid is onderworpen. Zij moeten echter wel:

→ Gegevens over leveranciers en klanten bewaren:
Downstream actoren verderop in de keten moeten correcte gegevens bijhouden over hun directe leveranciers en de downstreammarktdeelnemers of handelaren aan wie zij de relevante producten hebben geleverd (artikel 5, lid 3, EUDR).

→ Vertrouwen op eerder uitgevoerde zorgvuldigheid:
Downstream actoren verderop in de keten verzamelen geen zorgvuldigheidsverklaringen (DDS) en dienen geen nieuwe zorgvuldigheidsverklaringen in.

4 Implication of HS Code Change

Wijzigingen in HS-codes uitgelegd
HS-codes (Harmonized System) worden gebruikt om producten te classificeren binnen douane- en handelssystemen. Producten die onder de EUDR vallen, worden bepaald aan de hand van specifieke HS-codes die zijn opgenomen in bijlage I bij de verordening. Aan elke relevante grondstof en productvariant zijn specifieke HS-codes gekoppeld.

Gevolgen van een wijziging van de HS-code
Als de HS-code van een relevant product tijdens de verwerking verandert (bv. cacao → chocolade met een nieuwe HS-code), kan dit gevolgen hebben voor de vraag of het product nog binnen het toepassingsgebied van de EUDR valt.

- Downstream operators moeten nagaan of de gewijzigde HS-code nog steeds binnen de scope valt.
- Als een product van HS-code verandert doordat het wordt verwerkt tot een product dat onder de EUDR valt, hoeft er geen nieuwe zorgvuldigheidsverklaring (DDS) te worden ingediend als de gebruikte inputs al worden gedekt door een DDS of vereenvoudigde verklaring.
- Registreer de verwerking en zorg ervoor dat de traceerbaarheid en de bijbehorende referenties behouden blijven, ook wanneer HS-codes tijdens de verwerking veranderen.

Koffie – HS Code wijzigingen

Grondstoffen binnen de scope van de EUDR – koffie omvat:

- **HS 0901:** Koffie, gebrand/ongebrand, bolsters en schillen.
- **Aangezien slechts één HS-code binnen het toepassingsgebied valt, is een wijziging van de HS-code doorgaans niet relevant.**
- De eerste downstream koffieoperatoren hoeven alleen naar de bestaande DDS te verwijzen.

Cacao – Specifieke verplichtingen

Grondstoffen binnen de scope van de EUDR: cacao en cacaoproducten

- **HS 1801-1806:** cacaobonen, boter, poeder en chocolade
- **Downstream cocoa processors hoeven geen DDS in te dienen als de gebruikte cacao-inputs al gedekt zijn door een upstream-DDS of een vereenvoudigde aangifte.**
- De eerste downstream cocoa processors hoeven alleen naar de bestaande DDS te verwijzen.

Key Takeaways

Alleen de eerste operator brengt een product op de EU-markt en dient de zorgvuldigheidsverklaring (DDS) in; downstreamoperatoren baseren zich op die verklaring.

Downstreamoperatoren en traders houden gegevens bij, waaronder DDS-referentienummers en gegevens van leveranciers en afnemers, en moeten snel reageren op nieuwe informatie over mogelijke risico's.

Wijzigingen in HS-codes vereisen een zorgvuldige classificatie om de naleving bij producttransformaties te waarborgen.

Voor koffie en cacao gelden elk specifieke aandachtspunten, maar voor beide geldt dezelfde algemene logica van traceerbaarheid en het bewaren van documentatie.

